

Sag C-790/19

Sammendrag af anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 98, stk. 1, i Domstolens procesreglement

Dato for indlevering:

24. oktober 2019

Forelæggende ret:

Curtea de Apel Braşov (Rumænien)

Afgørelse af:

14. oktober 2019

Tiltalte:

LG

MH

Andre parter i sagen:

Parchetul de pe lângă Tribunalul Braşov

Agencia Naţională de Administrare Fiscală, Direcţia Generală Regională a Finanţelor Publice Braşov

Hovedsagens genstand

Appeller iværksat af Parchetul de pe lângă Tribunalul Braşov (anklagemyndigheden ved retten i første instans i Braşov, Rumænien, herefter »anklagemyndigheden«), af tiltalte LG og af den civile part Agencia Naţională de Administrare Fiscală, Direcţia Generală Regională a Finanţelor Publice Braşov (skattestyrelsen, det regionale generaldirektorat for offentlige finanser i Braşov, Rumænien, herefter »skattemyndighederne«) til prøvelse af strafferetlig dom af 15. november 2018 fra Tribunalul Braşov (retten i første instans i Braşov, herefter »retten i første instans«)

Genstand og retsgrundlag for forelæggelsen

Anmodningen om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF vedrører fortolkningen af artikel 1, stk. 3, litra a), i direktiv 2015/849.

Præjudicielt spørgsmål

Skal den omhandlede tekst fortolkes således, at den person, der foretager den materielle handling, som udgør lovovertrædelsen hvidvask, altid er en anden person end den, der begår den oprindelige lovovertrædelse (den forudgående lovovertrædelse, hvorfra de hvidvaskede penge stammer)?

Anførte EU-retlige forskrifter

Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2005/60/EF af 26. oktober 2005 om forebyggende foranstaltninger mod anvendelse af det finansielle system til hvidvaskning af penge og finansiering af terrorisme, artikel 1, stk. 1 og 2, litra a)-d)

Europa-Parlamentets og Rådets direktiv (EU) 2015/849 af 20. maj 2015 om forebyggende foranstaltninger mod anvendelse af det finansielle system til hvidvask af penge eller finansiering af terrorisme, om ændring af Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 648/2012 og om ophævelse af Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2005/60/EF samt Kommissionens direktiv 2006/70/EF, artikel 1, stk. 1, 2 og 3, litra a)-d)

Anførte nationale forskrifter og retsafgørelser

Artikel 29 i Legea nr. 656/2002 pentru prevenirea și sancționarea spălării banilor (lov nr. 656/2002 om forebyggelse og bekæmpelse af hvidvask af penge), offentliggjort i Monitorul Oficial al României den 12. december 2002 i del I, nr. 904, med ændringer og tilføjelser

På det tidspunkt, hvor handlingerne blev begået, var artikel 29, stk. 1, affattet således:

»Følgende handlinger udgør hvidvask og straffes med fængsel i mellem 3 og 12 år:

a) konvertering eller overførsel af formuegoder, vel vidende, at de stammer fra lovovertrædelser, med det formål at fortie eller tilsløre formuegodernes ulovlige oprindelse eller at hjælpe gerningsmanden til den lovovertrædelse, hvorfra formuegoderne stammer, til at unddrage sig strafferetlig forfølgning, dom eller fuldbyrdelse af straffen

b) fortielse eller tilsløring af formuegoders sande karakter, oprindelse, lokalisering, disposition eller bevægelser eller ejendomsretten til disse formuegoder eller dertil knyttede rettigheder, vel vidende, at disse formuegoder stammer fra en lovovertrædelse

c) erhvervelse, besiddelse eller anvendelse af formuegoder, vel vidende at disse formuegoder stammer fra en lovovertrædelse.«

Dom nr. 418 af 19. juni 2018 fra Curtea Constituțională (forfatningsdomstol, Rumænien, herefter »forfatningsdomstolen«) om forfatningsstridighed med hensyn til bestemmelserne i artikel 29, stk. 1, litra c), i lov nr. 656/2002 om forebyggelse og bekæmpelse af hvidvask af penge samt gennemførelse af foranstaltninger til at forebygge og bekæmpe finansiering af terrorisme, som fortolket i dom nr. 16 af 8. juni 2016 fra Înalta Curte de Casație și Justiție (kassationsdomstol, Rumænien, herefter »kassationsdomstolen«) angående en foreløbig afgørelse for at afklare bestemte retlige spørgsmål om hvidvask.

Legea nr. 129/2019 din 11 iulie 2019 pentru prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului (lov nr. 129 af 11.7.2019 om forebyggelse og bekæmpelse af hvidvask af penge og finansiering af terrorisme, og om ændring og supplerung af visse lovgivningsakter), offentliggjort i Monitorul Oficial al României den 19. juli 2019 i del I, nr. 589 (denne lov var ikke offentliggjort på datoen for anmodning om forelæggelse for Domstolen).

Kort fremstilling af de faktiske omstændigheder og retsforhandlingerne

- 1 Retten i første instans idømte tiltalte LG en betinget dom på fængsel i 1 år og 9 måneder i henhold til artikel 81 ff. i den tidligere gældende straffelov (som var gunstigere for den tiltalte), fordi den tiltalte var skyldig i hvidvask, som straffes i medfør af artikel 29, stk. 1, litra a), i lov nr. 656/2002, ved anvendelse af artikel 41, stk. 2, i den tidligere gældende straffelov, og navnlig begik 80 materielle lovovertrædelser. Retten besluttede endvidere at henlægge straffesagen mod tiltalte LG som følge af skatteunddragelse, fordi tiltalte LG ydede erstatning for skaden. Tiltalte MH blev frifundet, fordi retten i første instans ikke fandt, at betingelserne for offentlig påtale var opfyldt, idet det ikke var bevist, at tiltalte MH var vidende om, at tiltalte LG hvidvaskede penge fra skatteunddragelse.
- 2 Retten i første instans lagde til grund, at tiltalte LG i egenskab af direktør gjorde sig skyldig i skatteunddragelse, og at han ligeledes hvidvaskede pengene fra denne lovovertrædelse. I perioden 2009-2013 bogførte tiltalte LG nemlig ikke i regnskaberne for selskabet SC Vinalcool Brașov SA de skattedokumenter, som udgjorde bevis for, at det nævnte selskab modtog indtægter fra udlejning af forretningslokaler til selskaberne Medofta SRL og Reproflex SRL. Med henblik på at opretholde en ydre form af lovlige forretningstransaktioner over for repræsentanterne for Medofta SRL og Reproflex SRL anmodede tiltalte LG de nævnte repræsentanter om at indsætte de beløb, som SC Vinalcool Brașov SA havde krav på, på en konto tilhørende selskabet Arta Romana SRL, som ejes af

tiltalte MH – der er tiltalte LG's samlever – i kraft af en aftale om overdragelse af fordring indgået af tiltalte LG, SC Vinalcool Braşov SA og Arta Romana SRL. Det samlede indsatte beløb var 512 301,15 rumænske lei (RON), og tiltalte LG kom i besiddelse af denne sum via tiltalte MH. Midlerne blev hævet kontant ved en betjent bankkasse eller via pengeautomat af begge tiltalte. Nærmere bestemt hvidvaskede tiltalte LG penge, der stammede fra skatteunddragelse, som han selv begik som oprindelig lovovertrædelse.

- 3 Anklagemyndigheden, tiltalte LG og den civile part, skattemyndighederne, har iværksat appel til prøvelse af denne dom ved den forelæggende ret. Tiltalte LG har efterfølgende trukket appellen tilbage.
- 4 Anklagemyndigheden har kritiseret dommen og bl.a. gjort gældende, at frifindelsen af MH savner grundlag.
- 5 Den civile part har anfægtet dommen, fordi dens civilretlige krav kun delvist er blevet taget til følge.

Ifølge den forelæggende ret, Curtea de Apel Braşov (appeldomstolen i Braşov, Rumænien, herefter »appeldomstolen«), er det for at træffe afgørelse i sagen nødvendigt at fortolke visse bestemmelser i direktiv 2015/849, og da retten ikke har fundet relevant retspraksis, har den af egen drift stillet parterne over for spørgsmålet om præjudiciel forelæggelse for Domstolen.

De væsentligste argumenter, der anføres af hovedsagens parter

- 6 Anklagemyndigheden har modsat sig forelæggelsen for Domstolen, idet betingelserne i artikel 267 TEUF efter anklagemyndighedens opfattelse ikke er opfyldt, men også fordi ovennævnte direktiv ikke er blevet gennemført i den rumænske retsorden, selv om gennemførelsesfristen udløb i 2017, og handlingerne blev begået, inden dette direktiv blev vedtaget. Anklagemyndigheden har anført, at direktivet opfylder kriterierne for anvendelse af teorien om acte clair, som fastslået af Domstolen, og at der foreligger en kontinuitet i EU's lovgivningsakter, eftersom det materielle indhold er det samme.
- 7 De tiltalte har indvilget i den præjudicielle forelæggelse for Domstolen.

Kort fremstilling af begrundelsen for forelæggelsen

- 8 Det nu gældende direktiv og de ophævede direktiver indeholder en lignende definition af hvidvask, uanset hvordan handlingen konkret begås, og den nationale lovgivning har på næsten identisk vis gennemført bestemmelserne om definition af handlingerne, hvorimod forskellene med hensyn til den typiske karakter, ulovligheden og betingelserne for offentlig påtale er irrelevante. Imidlertid har den forelæggende ret fundet en modstrid i fortolkningerne af den nationale lovgivning, fordi retspraksis indeholder uensartede løsninger. De mulige løsninger af den

foreliggende sag er nemlig modsatrettede afhængigt af, om det antages, at handlingen har den typiske karakter af lovovertrædelse eller ej.

- 9 Ifølge den forelæggende ret kan gerningsmanden til hvidvasken, uanset form, ikke være identisk med gerningsmanden til den oprindelige lovovertrædelse.
- 10 Appeldomstolen har især henvist til to domme afsagt af kassationsdomstolen: dom nr. 147/2011, hvori det blev fastslået, at »gerningsmanden til de to lovovertrædelser ikke kan være den samme person«, og dom nr. 836/2013, hvori det hvad angår handlingerne i artikel 23, stk. 1, litra c), i lov nr. 656/2002 alene blev fastslået, at »medvirkende til hovedovertrædelsen ikke kan være gerningsmanden til hvidvasken«, idet »princippet ne bis in idem ellers tilsidesættes«. Andre afgørelser fra kassationsdomstolen og andre nationale retter kan anføres til støtte for samme synspunkt, dvs. udelukkelsen af, at gerningsmanden til hvidvasken kan være den samme person som gerningsmanden til den oprindelige lovovertrædelse.
- 11 I modsætning hertil udtalte kassationsdomstolen sig også om disse lovbestemmelser i dom nr. 16/2016, hvori det – på grundlag af en anmodning om afklaring af en række retlige spørgsmål – bl.a. blev fastslået, at gerningsmanden til hvidvasken også kan være gerningsmanden til den lovovertrædelse, hvorfra formuegoderne stammer. I begrundelsen for denne afgørelse præciserede kassationsdomstolen, at »[b]estemmelserne i artikel 29, stk. 1, i lov nr. 656/2002, der definerer hvidvask, henviser til viden om formuegodernes oprindelse [...], idet denne betingelse er opfyldt, såfremt en person er både gerningsmanden til hvidvasken og gerningsmanden til den lovovertrædelse, hvorfra formuegoderne stammer«.
- 12 Samme lovbestemmelser blev endvidere vurderet af forfatningsdomstolen, der i dom nr. 418/2018 bemærkede, at bestemmelserne i artikel 29, stk. 1, litra c), i lov nr. 656/2002, som fortolket i kassationsdomstolens dom nr. 16/2016, er forfatningsstridige for så vidt angår gerningsmanden. Således »kan gerningsmanden [...] til hovedovertrædelsen [...] ikke være gerningsmanden til hvidvasken«. Udtrykket »vel vidende, at disse formuegoder stammer fra lovovertrædelser« i den bestemmelse, som definerer den ulovlige handling, udelukker, at medvirkende til den lovovertrædelse, hvorfra formuegoderne stammer, henhører under gerningsmændene til hvidvasken.
- 13 Som anført i oplysningerne i slutningen af lov nr. 656/2002, som offentliggjort på ny, med ændringer og tilføjelser, gennemfører denne lov bestemmelserne i direktiv 2005/60 i den nationale retsorden.
- 14 Både ordlyden i direktivet (ifølge enhver af de senere affattelser) og ordlyden i den nationale lov indeholder en betingelse, og navnlig »vel vidende, at de stammer fra en kriminell handling eller fra medvirken i en sådan handling«, som den forelæggende ret har analyseret ud fra en semantisk, grammatisk og

teleologisk synsvinkel, og retten har draget den konklusion, at en og samme person ikke kan være gerningsmand til de to lovovertrædelser.

- 15 Den forelæggende ret, appeldomstolen, har også henvist til den engelske sprogversion af direktivet og sammenlignet common law-systemet med det romersk-germanske retssystem, med henvisninger til den italienske, den spanske og den nederlandske straffelov samt litteraturen.
- 16 Den forelæggende ret finder, at teorien om acte clair ikke finder anvendelse i den foreliggende sag, fordi både litteraturen og retspraksis giver uensartede løsninger på spørgsmålet.
- 17 Selv om Rumænien ikke har gennemført direktiv 2015/849 inden den fastsatte frist, men først ved lov nr. 129 af 11. juli 2019, som er blevet vedtaget efter afgørelsen af 25. juni 2019 om at anmode Domstolen om en præjudiciel afgørelse, er den forelæggende ret af den opfattelse, at spørgsmålet skal forelægges Domstolen med hensyn til den sidstnævnte retsakt, så meget desto mere fordi artikel 1 i de forskellige direktiver, der definerer hvidvask, har lignende ordlyd.